

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

ÅRLIG STATUS FOR ANSKAFFELSEN AF DEN DANSKE F-35A JOINT STRIKE FIGHTER KAMPFLYKAPACITET

Den 14. december 2017 tiltrådte Finansudvalget akt. 31 om anskaffelse af 27 kampfly af typen F-35A Joint Strike Fighter med tilhørende udstyr og simulatorer. Totaludgiften blev opgjort til 16.374,4 mio. kr. (2017-pl). Finansudvalget blev i den sammenhæng oplyst, at Forsvarsministeriet årligt orienterer om projektets bevillingsudvikling. Denne orientering følger heraf.

F-35 anskaffelsen følger af Aftale om anskaffelse af nye kampfly af 9. juni 2016 mellem regeringen (V), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Radikale Venstre. Det Konservative Folkeparti tilsluttede sig aftalen den 28. november 2016. Forligskredsen bag Aftale på forsvarsområdet 2018-2023, som den 30. marts 2022 blev udvidet med Socialistisk Folkeparti, Kristendemokraterne og Nye Borgerlige, noterer sig i aftaleteksten, at Kampflyaftalen af 9. juni 2016 gennemføres med anskaffelse af 27 stk. F-35 i perioden 2018 til 2026.

I forlængelse af Finansudvalgets tiltrædelse af akt. 31 af 14. december 2017 gennemførte Forsvarsministeriet via Nationalbanken kurssikring af behovet for amerikanske dollars i anskaffelsesperioden. Forsvarsministeriet orienterede ved akt. 75 af 21. marts 2018 Finansudvalget om, at kurssikringen og periodeforskydninger samlet set havde medført et mindre behov på 899,8 mio. kr. (2017-pl). Totaludgiften for F-35-anskaffelsen blev på den baggrund nedjusteret til 15.474,6 mio. kr. (2017-pl).

Den sikkerhedspolitiske situation har udviklet sig markant siden sidste orientering. For nærværende er der ikke identificeret operative konsekvenser for F-35 implementeringen, og modtagelsen af de første fly i Danmark i efteråret 2023 forventes at forløbe planmæssigt. Påvirkning af de operative milepæle for F-35 kan dog ikke afvises. Dertil ses de økonomiske risici at være stigende henset til den nuværende sikkerhedspolitiske situations konsekvenser for den globale økonomi, herunder særligt i form af stigende inflation og energipriser.

F-35 brugerkredsen er siden sidste orientering udvidet, eftersom Finland har underskrevet en aftale om anskaffelse af 64 F-35 fly, ligesom Tyskland har besluttet at indgå aftale om køb af F-35 fly. Begge lande vil anskaffe disse via den amerikanske Foreign Military Sales (FMS) salgskanal, hvori Danmark indgår i F35-partnerskabet. Typevalgsprocessen i Canada,

Dato: 27. juni 2022

Enhed: TBOE
Sagsnr.: 2022/003638
Dok.nr.: 394830
Bilag: Ingen

FORSVARSMINISTEREN
Holmens Kanal 9
1060 København K

Tlf.: 728 10000
Fax: 728 10300
E-mail: fmn@fmn.dk
www.fmn.dk

EAN: 5798000201200
CVR: 25 77 56 35

som ligeledes indgår i partnerskabet, er i sin afsluttende fase, hvor alene F-35 er tilbage som kandidat. Udvidelsen af F-35 brugerkredsen, og dermed også det samlede antal af fly globalt set, vurderes at rumme operative, industrielle og økonomiske muligheder for Danmark, herunder ift. erhvervslivet. Udvidelsen forventes dog også at ændre balancen mellem det oprindelige partnerskab og FMS-kundekredsen, hvor nye kunder må tænkes at søge andel i programmets aktiviteter, herunder industriel deltagelse, medinddragelse i forbindelse med beslutninger om videreudvikling af F-35 kapaciteten mv.

I seneste version af det amerikanske forsvars årlige budget for 2022 er det amerikanske forsvarsministerium blevet pålagt at udarbejde en plan for blandt andet justering af F-35 programmets organisatoriske struktur og tilhørsforhold. Påvirkningen af de internationale partners rolle i programmet, herunder de økonomiske konsekvenser, er for nærværende uklar. Planen forventes at foreligge i andet halvår af 2022.

Som oplyst i sidste års orientering af Finansudvalget var et nyt Memorandum of Understanding (MOU) på vej i godkendelse hos F-35 partnerlandene som følge af Tyrkiets eksklusion som partner. Dette er nu blevet tiltrådt af alle, idet det nye MOU-grundlag håndterer den amerikanske beslutning om at ekskludere Tyrkiet som partner.

Danmark har på nuværende tidspunkt modtaget fire danske F-35 fly, der alle nu er tilgået Luke Air Force Base i Arizona, USA. Flyene blev modtaget i 2021 og har været anvendt til at uddanne de første danske pilotinstruktører. Flyene vil også fremadrettet være placeret på Luke Air Force Base og suppleres med yderligere tre fly i 2022. De i alt syv fly vil blive brugt til at uddanne/omskole yderligere danske instruktørpiloter og piloter i USA i de kommende år.

I løbet af 2021 er der indgået yderligere forpligtelser i forhold til køb af fly og varierende ydelser og supplerende udstyr. Danmark har fortsat forpligtet sig til at købe 24 af 27 fly og har derudover tiltrådt de første kontrakter på drifts- og vedligeholdelsesområdet.

Table 1 viser den forventede totaludgift for F-35 anskaffelsen jf. bevillingen på akt. 75 af 21. marts 2018, og de årlige statusrapporteringer der siden har fundet sted årligt til Finansudvalget.

Table 1: Status ift. akt. 75 af 21. marts 2018

(2017-pl)	Orienterende akt. 75 af marts 2018	Status pr. 31/12 2018	Status pr. 31/12 2019	Status pr. 31/12 2020	Status pr. 31/12 2021
Anlægsinvesteringer	15.261 mio. kr.	15.261 mio. kr.	14.317 mio. kr.	13.907 mio. kr.	14.161 mio. kr.
Programorganisation	214 mio. kr.	214 mio. kr.	261 mio. kr.	272 mio. kr.	272 mio. kr.
I alt	15.475 mio. kr.	15.475 mio. kr.	14.578 mio. kr.	14.179 mio. kr.	14.426 mio. kr.

Som det fremgår af *table 1*, er de forventede udgifter til anlægsinvesteringer steget siden sidste orientering. Stigningen skyldes blandt andet, at de estimerede produktionsomkostninger (stelpriser) knyttet til kommende års flyleveringer, hvor Danmark skal have fly, er opjusteret og delvist indarbejdet i prognosen ud fra et skøn. Opjusteringen skyldes herudover dels

COVID-19 relaterede forhold (forsinkelser i forsyningskæderne og produktionen, som siden skulle indhentes, samt højere anskaffelsespriser på relevant materiel mv.), dels stigende inflation samt højere produktionsomkostninger som følge af Tyrkiets eksklusion. Hertil kommer en nedjustering af produktionsstørrelsen (dvs. antallet af fly som produceres) i de år, hvor Danmark anskaffer fly, hvilket bl.a. vil reducere stordriftsfordele i produktionen og dermed medføre en opjustering i forventede udgifter.

Stigningen i forventede udgifter til anlægsinvesteringer skyldes endvidere stigende udgifter til anskaffelse af reservedele samt til det multilaterale område i form af fællesomkostninger, Danmark som partnerland bidrager til.

Kontraktforhandlingerne for de næste 14 danske fly er endnu ikke afsluttet. Flyene, der leveres i årene 2023-2025, må på baggrund af seneste information fra det partnerfælles Joint Program Office forventes at stige i pris, hvormed flyene forventes at blive dyrere sammenlignet med de første 10 fly. Afhængig af kontraktforhandlingernes endelige resultat vil kampflyøkonomien således kunne blive påvirket yderligere. Kontraktforhandlingerne forventes afsluttet i løbet af 2022.

De økonomiske konsekvenser for F-35 programmet grundet COVID-19 er ikke fuldt afklaret, omend risikoen vurderes at være aftagende.

Udgifterne til den nationale programorganisation under Forsvarsministeriets koncern er fastholdt på omkring samme niveau set i forhold til sidste orientering. Frem imod orienteringen i 2023 foretages en økonomisk konsolidering, der vil inddrage transitionen af F-35 programmet i perioden 2023-2026. Dette vil kunne afstedkomme en justering af det økonomiske behov til programorganisationen.

Forbrugerprisindeksreguleringen af kampflyanskaffelsen på finansloven følger fortsat ikke den indeksregulering, der gennemføres i USA på området. Indeksforholdet har indtil nu medført en udhuling af anskaffelsesøkonomien på lidt over 800 mio. kr. Såfremt den danske rammeregulering også i de kommende år er lavere end prisfremskrivningen i USA, vil resultatet være en yderligere udhuling af det danske programs økonomi.

Det skal bemærkes, at den samlede økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen i medfør af den politiske aftale af juni 2016 udgør ca. 20 mia. kr. (2015-pl). Det omfatter bl.a. driftsudgifter i relation til F-35 kampflykapaciteten, udgifter til bygge- og anlægsarbejder på Flyvestation Skrydstrup samt udgifter til støjkompensation til naboer af flyvestationen, som ikke er en del af den førnævnte bevillingsmæssige hjemmel tilvejebragt med akt. 31 af 14. december 2017 og akt. 75 af 21. marts 2018.

De indgåede kontrakter på drifts- og vedligeholdelsesområdet i anskaffelsesperioden har medført reducerede udgifter i forhold til hidtidige prognoser fra det partnerfælles Joint Program Office. Forventningen ved sidste års orientering var højere løbende drifts- og vedligeholdelsesudgifter.

Byggeprojektet F-35 Campus Skrydstrup følger overordnet tidsplanen. Således er store dele af råhuset og installationsarbejder i terræn blevet

udført, ligesom hovedkomplekset og dele af hangareterne forventes færdige i juni 2023. Dog forudses en mindre forsinkelse ved et antal øvrige bygninger. Forsinkelsen forventes dog ikke at have konsekvenser for evnen til at modtage de første fly i Danmark.

Projektøkonomien vedr. F-35 Faciliteter er uændret fra december 2021 til december 2022, hvor den samlede økonomi er opgjort til 1,2 mia. kr. (2022-pl). Risikobilledet for byggeriet er fastholdt, da projektilpasning, prisstigninger, COVID-19, krigen i Ukraine mv. presser udførelsen i forhold til tid og økonomi.

I forbindelse med indgåelsen af aftalen af 15. november 2019 om kompensation for F-35 kampflystøj fra Flyvestation Skrydstrup var vurderingen en nettoudgift på ca. 250 mio. kr. (2020-pl) til støjkompensation. Det er fortsat forventningen, at nettoudgifterne til støjkompensation kan holdes inden for rammen. Der er dog fortsat stor usikkerhed forbundet med prognosen, idet borgernes valg af kompensationsløsning samt størrelsen af tab relateret til opkøbte ejendomme vil have stor betydning for den faktiske udgift. Samlet set er der udbetalt ca. 141 mio. kr. (2022-pl) til berørte borgere.

Sammenfattende er det vurderingen, at den samlede økonomiske ramme til kampflyanskaffelsen på nuværende tidspunkt er kommet under øget pres i forhold til sidste orientering til Finansudvalget. Særligt stigende stelpriser og forskellen mellem den danske og amerikanske prisfremskrivning samt den nuværende sikkerhedspolitiske situations konsekvenser for den globale økonomi vurderes fremadrettet at kunne påvirke den samlede økonomiske ramme negativt. Finansudvalget vil blive særskilt orienteret, når de igangværende forhandlinger er afsluttet og der er fuld klarhed over de økonomiske implikationer.

I forlængelse heraf bemærkes, at der som oplyst i akt. 31 af 14. december 2017 er båndlagt ca. 800 mio. kr. (2017-pl) på materielplanen til finansiering af eventuelle uforudsete fordyrelser. Såfremt de anførte usikkerheder indtræder, kan hel eller delvis anvendelse af de båndlagte midler blive nødvendig. Det forudsætter i givet fald særskilt politisk stillingtagen i regeringen og partierne bag den politiske aftale.

Med venlig hilsen

Morten Bødskov